
NOTAT 2012-15

Økologisk frukt og bær i Norge

Hvor mye produseres og hvordan omsettes det?

ANNA BIRGITTE
MILFORD

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

NILF utgir en rekke publikasjoner

Årlig utkommer:

- «Driftsgranskingar i jord- og skogbruk»
- «Handbok for driftsplanlegging»
- «Utsyn over norsk landbruk. Tilstand og utviklingstrekk».
- «Mat og industri. Status og utvikling i norsk matindustri».

Resultater fra forskning og utredninger utgis i tre serier:

- «NILF-rapport» – en serie for publisering av forskningsrapporter og resultater fra større utredninger
- «Notat» – en serie for publisering av arbeidsnotater, delrapporter, foredrag m.m. samt sluttrapporter fra mindre prosjekter.
- «Discussion paper» – en serie for publisering av foreløpige resultater (bare internettpublisering).

NILF gir også ut:

- «Kontoplan for landbruksregnskap tilpasset NS 4102»
- Regionale dekningsbidragskalkylar.

NILF er sekretariat for Budsjettnemnda for jordbruket som årlig gir ut:

- «Totalkalkylen for jordbruket» (Jordbrukets totalregnskap og budsjett)
- «Referansebruksberegninger»
- «Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken»
- «Volum- og prisindeksar for jordbruket» som ligger på:
<http://www.nilf.no/PolitikkOkonomi/Nn/VolumPrisIndeksar.shtml>

NOTAT 2012–15

Økologisk frukt og bær i Norge

Hvor mye produseres og hvordan omsettes det?

Anna Birgitte Milford

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Serie	Notat
Redaktør	Agnar Hegrenes
Tittel	Økologisk frukt og bær i Norge. Hvor mye produseres og hvordan omsettes det?
Forfattere	Anna Birgitte Milford
Prosjekt	Økologisk frukt – kartlegging av produsert mengde (D863)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2012
Antall sider	33
ISBN	978-82-7077-832-4
ISSN	0805-9691
Emneord	økologisk, frukt, bær, avlingstall, Debio

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres av Landbruks- og matdepartementet, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

Det har lenge vært knyttet usikkerhet til størrelsen på de økologiske frukt- og bæravlingene i Norge. Debios register over økologisk sertifisert frukt- og bærareal stemmer dårlig overens med de offisielle tallene som fins på avlinger. En av årsakene til dette er at de økologiske avlingene ofte omsettes utenom de tradisjonelle distribusjonskanalene. I arbeidet med å nå regjeringens mål om økt økologisk produksjon og omsetning i Norge er det viktig med kunnskap om størrelsen på avlingene på de økologiske hagebruksvekstene, og hvordan disse blir omsatt. Miljøet rundt økologisk hagebruk har derfor etterspurt data om faktisk produksjon av økologisk frukt og bær i Norge. NILF har på bakgrunn av dette gjennomført en spørreundersøkelse som omfatter alle norske økologiske frukt- og bærprodusenter.

Prosjekt «Økologisk frukt i vekst» v/Norsk Landbruksrådgivning Sogn og Fjordane og Foregangsfylket for økologisk frukt og bær v/ Fylkesmannen i Hordaland og Sogn og Fjordane har finansiert prosjektet som dette notatet er basert på. Spørreskjema ble utarbeidet i august 2011 i konsultasjon med Frøydis Lindén fra Foregangsfylket for økologisk frukt og bær, og Marianne Bøthun fra Norsk Landbruksrådgivning Sogn og Fjordane. Første utsendelse ble gjort i september 2011, denne ble etterfulgt av flere påminnelser utover høsten og vinteren.

Anna Birgitte Milford har hatt ansvaret for prosjektet og skrevet notatet. Torbjørn Haukås har lest og kommentert. Agnar Hegrenes har vært redaktør. Berit Helen Grimsrud har ferdigstilt notatet for publisering.

Oslo, juni 2012
Ivar Pettersen

Innhold

	Side
SAMMENDRAG	1
1 INNLEDNING.....	3
1.1 Bakgrunn for undersøkelsen.....	3
1.2 Metode.....	3
1.3 Om datamaterialet	3
2 ØKOLOGISK GODKJENT AREAL.....	5
2.1 Utvikling i økologisk frukt- og bærareal siden 2000	5
2.2 Areal: Status per 2010	5
3 ØKOLOGISK GODKJENT PRODUKSJON	9
3.1 Totale avlinger per kultur	9
3.2 Avling og antall produsenter per fylke.....	10
3.3 Avling: antall kilo produsert per dekar	12
3.4 Estimert total avling	12
3.5 Omsetning	13
3.6 Epleproduksjon: Omsetning og avlingsnivå	16
3.7 Nyplanting og karensareal.....	17
3.8 Planlagt nyplanting.....	19
3.9 Parallellproduksjon.....	20
4 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	23
VEDLEGG 1: TABELLER.....	25
VEDLEGG 2: SPØRRESKJEMA	31

Sammendrag

Dette notatet gir en oversikt over produksjonen av økologisk frukt og bær i Norge i 2010. Notatet er basert på en spørreundersøkelse som ble sendt alle Debio-godkjente frukt- og bærprodusenter høsten 2011, samt tallmateriale fra Debios register. I undersøkelsen ble det spurt om størrelse på avling, hvordan den ble solgt, om nyplantinger siste fem år, planlagte nyplantinger og parallellproduksjon. Svarprosenten er på 72 %, men 82 % av det Debio-godkjente arealet er dekket av undersøkelsen.

Noen funn:

- De fleste økologiske frukt- og bærprodusenter har under 5 daa med frukt- og bærareal. Det gjelder for 67 % av bærprodusentene og 50 % av fruktprodusentene. 18 % av bærprodusentene og 23 % av fruktprodusentene har mer enn 12 daa.
- Epler er det viktigste produktet med 68,1 % av den totale avlingen økologisk frukt og bær i vekt, etterfulgt av plommer med 8,9 %.
- Telemark har størst epleproduksjon, etterfulgt av Sogn og Fjordane, deretter Buskerud og så Hordaland. Hordaland er størst på plommer, etterfulgt av Sogn og Fjordane.
- Buskerud og Sogn og Fjordane har størst produksjon av økologiske bær.
- Det er stor variasjon i avling per dekar. Høye avlingstall for en del produsenter indikerer at det er et potensiale for økt produktivitet for andre produsenter.
- For epleprodusenter har de med minst areal høyest avling per dekar.
- For epler og plommer er det mest vanlige å selge avlingene til fruktlager eller industri, men for bringebær, jordbær og blåbær er direktesalg eller salg til butikk og grossist mer vanlig.

Et mindretall av produsentene planlegger nyplanting de nærmeste fem årene. Dette antyder at nye produsenter må på banen for å få opp produksjonen av økologisk frukt og bær i Norge, eller det må komme nye incentiver for dagens produsenter.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for undersøkelsen

Det er knyttet stor usikkerhet til volumet på produksjonen av økologisk frukt og bær i Norge. Statens landbruksforvaltning (SLF)¹ oppgir i sin rapport for 2010 kroneverdien på omsatt økologisk frukt og bær i Norge, men denne gir ikke tilstrekkelig innsikt. For det første skiller det ikke mellom alle de forskjellige kulturene, og heller ikke mellom norske og utenlandske produkter. Kroneverdi som målstørrelse gjør det også vanskelig å følge utviklingen nøyaktig over tid ettersom prisene er i stadig endring. Tallene sier dessuten ikke noe om hvor stor produksjonen er i volum. I tillegg er oversikten hovedsakelig basert på omsetningstall fra dagligvare og faghandel, mens for andre salgskanaler er det bare gjort et overslag for alle typer produkter, inkludert kjøtt, melk osv. Dermed er oversikten for økologisk frukt og bær ikke komplett.

For å følge utviklingen til den økologiske produksjonen av frukt og bær over tid kan Debios produsentregister gi bedre innsikt². Her finner man antall dekar som er Debio-godkjent fra 2000 frem til i dag. Men det er en mangel på samsvar mellom dette arealet, forventet produksjon og de avlingene med økologisk frukt og bær som havner på markedet. Årsakene til dette har ikke vært kjent. Uten god kjennskap til hvor stor den økologiske produksjonen av frukt og bær faktisk er i Norge, er det vanskelig å finne en riktig strategi for å øke denne produksjonen.

Dette prosjektet ble igangsatt for å skaffe detaljert kunnskap om hvordan det Debio-godkjente arealet blir brukt. Vi ønsker å se på størrelse på avling, i hvilken grad det foregår produksjon for salg, og på hvilken måte avlingene omsettes.

1.2 Metode

I løpet av høsten 2011 ble det sendt ut spørreskjema til alle Debio-registrerte produsenter av frukt og bær, både per e-post og per vanlig post. Gjentatte påminnelser ble også sendt ut, og de produsentene som hadde størst Debio-registrert areal, ble også oppringt på telefon. Både hele Debio-registeret og de mottatte besvarelsene inngår i dataanalysen.

1.3 Om datamaterialet

281 forespørsler ble sendt ut via e-post og vanlig post. Spørreskjemaet som ble sendt ut, kan sees i vedlegg 2. Vi mottok 202 svar på disse henvendelsene, men av disse var det mange som ikke hadde produksjon for salg, i alt 92 til sammen. De fleste av disse gav oss beskjed om at de ikke var i målgruppen for undersøkelsen, og noen besvarte spørreskjema, men oppgav at de hadde ingen produksjon for salg. Disse inngår ikke i det data-

¹ Statens landbruksforvaltning – SLF (2011): Rapport for 2010. Produksjon og omsetning av økologiske landbruksvarer. Rapport nr. 1/2011.

² www.debio.no

settet som vi analyserer. Til tross for gjentatte påminnelser var det 79 produsenter som aldri gav noen respons.

En del av produsentene, 18 stk. i Hordaland og Sogn og Fjordane, hadde allerede fått en lignende henvendelse fra Foregangsfylket for økologisk frukt og bær og Bioforsk Ullensvang. Disse fikk ikke spørreskjemaet fra NILF, for at de ikke skulle behøve å gi en del av de samme opplysningene flere ganger. Ettersom det var en del forskjeller på spørreskjemaet fra NILF og foregangsfylket, førte dette til at en del opplysninger mangler for disse 18 produsentene.

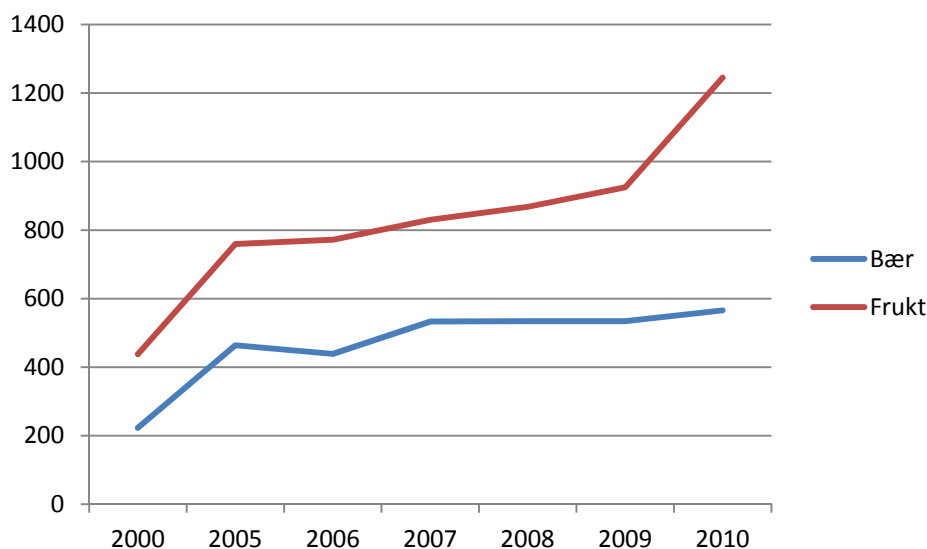
Fordi vi ønsket å få vite antallet som ikke hadde produksjon for salg, ble det presisert i påminnelsene at de som ikke hadde økologisk produksjon for salg, måtte gi oss beskjed. Dette kan ha forårsaket at en del produsenter som bare har areal i karens, altså fortsatt ikke godkjent for økologisk produksjon, ikke har besvart spørreskjemaet fordi de trodde de ikke var i målgruppen. I datasettet som i hovedsak er brukt i analysen, altså de som har besvart spørreskjema og som har produksjon for salg, er mest sannsynlig produsenter som bare har areal i karens underrepresentert. I analysen er derfor karens-areal ikke vektlagt, fordi svarene mest sannsynlig ville vært misvisende.

Målet har vært å utelate produsenter som ikke har produksjon for salg, men dette har vært problematisk. Mange driver produksjon av flere typer kulturer, og noen som selger en type kultur, har også Debiogodkjent areal av en annen type kultur, men dyrker denne kun til eget forbruk. Disse kulturrene har kommet med i statistikken fordi produsenten skal være med, og det er tidkrevende å luke ut de andre produksjonene fra statistikken. Et annet problem har vært at Debio-registeret ikke inneholder informasjon om arealet til de som driver med andre kulturer enn epler, plommer, pærer, jordbær, moreller og kirsebær. Siden spørreskjemaet ikke inneholdt spørsmål om størrelse på areal, har vi ikke kunne gjøre estimater for de kulturrene som ikke er spesifisert i Debio-registeret, dette gjelder for eksempel for bringebær, solbær og blåbær.

2 Økologisk godkjent areal

2.1 Utvikling i økologisk frukt- og bærareal siden 2000

Den historiske utviklingen i det økologiske frukt- og bærarealet ser ifølge Debios statistikk slik ut:

Figur 2.1 Debio-godkjent areal 2000–2010

Kilde: Debio/SSB

Tabell 2.1 Debio-godkjent areal 2000–2010

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Frukt	438	759	772	830	868	925	1245
Bær	223	464	439	533	534	534	566

Vi ser at det for både frukt og bær har vært en økning i økologisk areal siden 2000, men for bær har veksten flatet noe ut siden 2007.

2.2 Areal: Status per 2010

Tabellen under viser fordelingen per kultur av arealet registrert i Debios statistikker (kolonne 1) fra de som har besvart undersøkelsen (kolonne 2) og fra de som har besvart, men som ikke har oppgitt produksjonstall (kolonne 3).

Tabell 2.2 Areal for Debiogodkjente produsenter, de som besvarte og ikke besvarte spørreundersøkelsen (antall produsenter i parentes)

	Debio- godkjent areal (281)	Besvart, med produksjon for salg (110)	Besvart, ikke produksjon for salg (92)	Ikke besvart (79)
Epler økologisk	916,8	703,1	59,6	153,3
Epler karens	260,5	171,8	56,6	64,9
Plommer økologisk	214,6	159	12,6	52,1
Plommer karens	145,3	86,2	40,1	19
Jordbær økologisk	114,2	50,5	9,3	29
Jordbær karens	16	6	10	0
Pærer økologisk	67	50,9	2,2	11,8
Pærer karens	19,5	5	0	5,5
Moreller/kirsebær økologisk	46,1	25,5	8,6	9,4
Moreller/ kirsebær karens	1	0	1	0
Andre bær økologisk	449,5	306,5	46,1	65,5
Andre bær karens	143,7	54,7	74,3	13,7
Totalt	2394,2	1638,2	320,4	424,2
Totalt økologisk	1808,2	1295,5	138,4	321,1
Totalt karens	586	323,7	182	103,1

Av de som har besvart, er det 45 % som ikke har produksjon for salg, men arealet deres utgjør bare 16 % av det totale arealet til de som har besvart. Dette tyder på at det i hovedsak er produsenter med små areal som ikke har produksjon for salg.

Vi ser at de som er Debio-registrerte, men ikke har produksjon for salg, har en større andel karensareal i forhold til økologisk areal enn de andre gruppene i de andre kolonnene. Det antyder at mange av disse er produsenter som er på vei inn i produksjon av økologisk frukt og bær.

Ca. 25 % har ikke besvart undersøkelsen, og deres areal utgjør 18 % av det totale Debio-registrerte arealet.

Med utgangspunkt i de 110 som har svart på undersøkelsen, og som har produksjon for salg, kan vi få følgende oversikt over fordelingen av arealet:

Tabell 2.3 Oversiktsstatistikk for arealet til produsenter som besvarte undersøkelsen

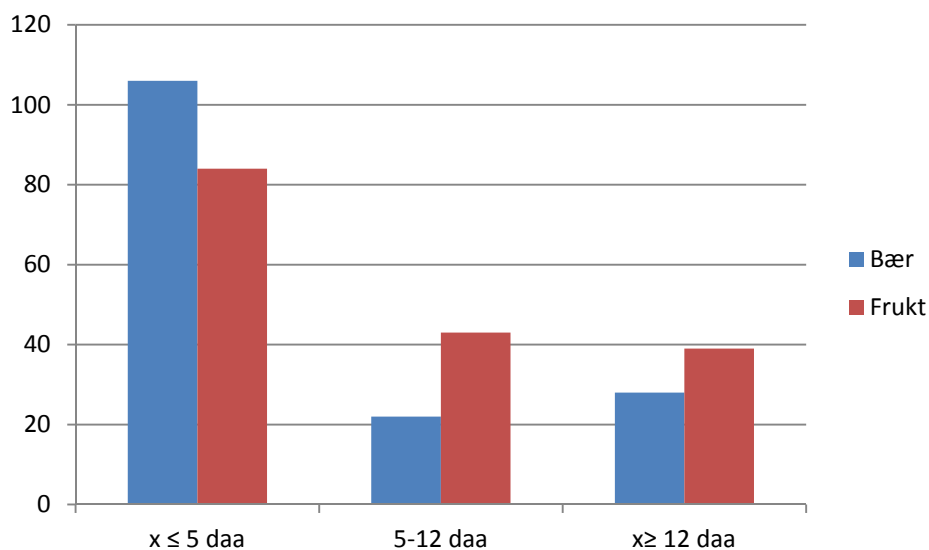
	Antall besvarte	Snitt areal- størrelse	Standardavvik	Minste	Største
Epler økologisk	54	12,5	18	0	112
Epler karens	6	17,6	14,9	4	40
Plommer økologisk	25	3,9	4,7	0	17,2
Plommer karens	4	5,5	1	4,4	6,5
Jordbær økologisk	13	3,8	5,0	0	16
Jordbær karens	0				
Pærer økologisk	9	5	7,2	0	24
Pærer karens	1	2	0	2	2
Moreller og kirsebær økologisk	6	3,1	2,8	0	7
Moreller og kirsebær karens	0				
Andre bær økologisk	29	7,8	17,8	0	87,3
Andre bær karens	3	11,9	9,8	0,6	18

Her har vi kun tatt med de som har besvart hvor mange kilo de produserte fra karensarealet sitt. Enkelte har karensareal, men har ikke opplyst hvor stor produksjonen er. Disse er ikke med i denne statistikken. Som nevnt innledningsvis, er det mulig at noen av de som ikke har besvart spørreundersøkelsen fordi de ikke har produksjon for salg, har karensareal med produksjon for salg.

Det at enkelte har produksjon til tross for at de i Debio-registeret står oppført med null areal, kan skyldes at registeret ikke er oppdatert.

Fem bringebærprodusenter har også annen bærproduksjon. Fordi Debio ikke skiller ut bringebærareal i registeret sitt, kan vi ikke anslå hvor stort areal disse har.

Når det gjelder areal, er det her mulig å skaffe mer komplett informasjon med utgangspunkt i Debios register over økologiske produsenter. Tabellen og figuren under viser fordelingen av arealet til frukt- og bærprodusenter som har økologisk godkjent produksjon. De som også har konvensjonell produksjon, er utelatt.

Figur 2.2 Oversikt fordeling arealstørrelse økologisk frukt- og bærprodusenter

Tabell 2.4 Fordeling arealstørrelse økologisk frukt og bærprodusenter

	$x \leq 5$ daa	5-12 daa	$x \geq 12$ daa
Bær	106	22	28
Frukt	84	43	39

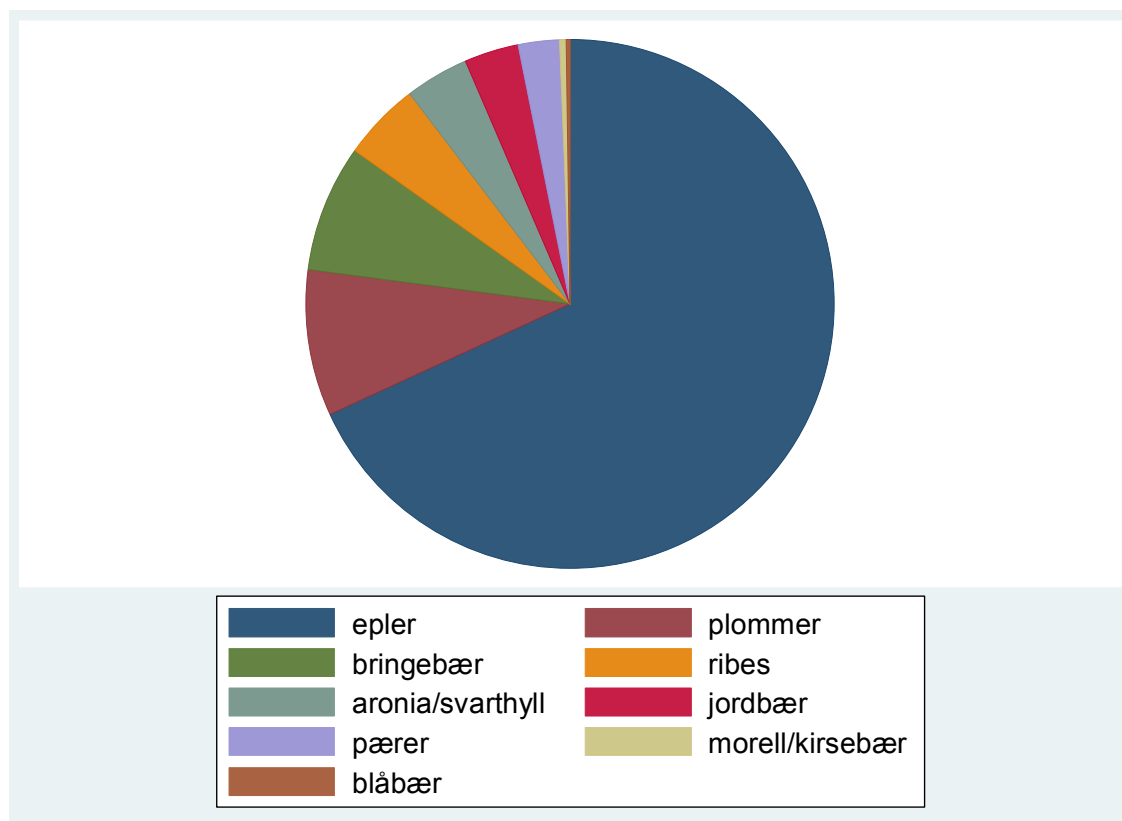
Kilde: Debios register over økologisk godkjente produsenter

For både frukt og bær er det flest produsenter med areal på under 5 daa. 67 % av bærprodusentene og 50 % av fruktprodusentene er i denne kategorien. Det er bare 18 % av bærprodusentene og 23 % av fruktprodusentene som har mer enn 12 daa. For en mer komplett oversikt se vedleggstabell 6 og 7 i vedlegg 1.

3 Økologisk godkjent produksjon

3.1 Totale avlinger per kultur

Figuren under viser fordelingen av økologisk frukt og bærproduksjon i Norge i forhold til avlingene registrert gjennom NILFs spørreundersøkelse. Vi ser at det er epler som dominerer markedet med størst volum, etterfulgt av plommer og deretter bringebær.

Figur 3.1 Fordeling forskjellige økologiske kulturer

Tabellen under viser den samme fordelingen. Epler har 68,1 prosent av markedet i antall kilo, og ligger svært langt foran neste kultur, som er plommer med 8,9 prosent. Men i kroneverdi vil nok fordelingen se noe annerledes ut, ettersom kiloprisen er betydelig høyere for de fleste andre kulturer enn for epler. Likevel, det er tydelig at epler er totalt dominerende innen den økologiske frukt- og bærproduksjonen.

Tabell 3.1 Oversikt over total produksjon av forskjellige typer økologisk frukt og bær, i kilogram

	Antall produsenter	Produksjon 2010	Prosent av total produksjon av økologisk frukt og bær
Epler	54	292 004	68,1
Plommer	25	38 348	8,9
Bringebær	24	33 448	7,8
Ribes	12	20 335	4,7
Aronia/svarthyll	5	16 603	3,9
Jordbær	13	14 274	3,3
Pærer	9	10 680	2,5
Moreller/kirsebær	6	1 900	0,4
Blåbær	5	995	0,2

Med «ribes» menes rips og solbær. I tillegg til de frukt- og bærtypene som er nevnt i tabellen, var det også noen produsenter som meldte fra om at de produserte bjørnebær, minikiwi og nyper. Men siden det bare var én av hver av disse, er de ikke tatt med i statistikken.

I tillegg til å spørre om den totale størrelsen på produksjonen, spurte vi også om hvor stor andel som var av klasse 1. En oversikt over besvarelsene sees i tabellen under.

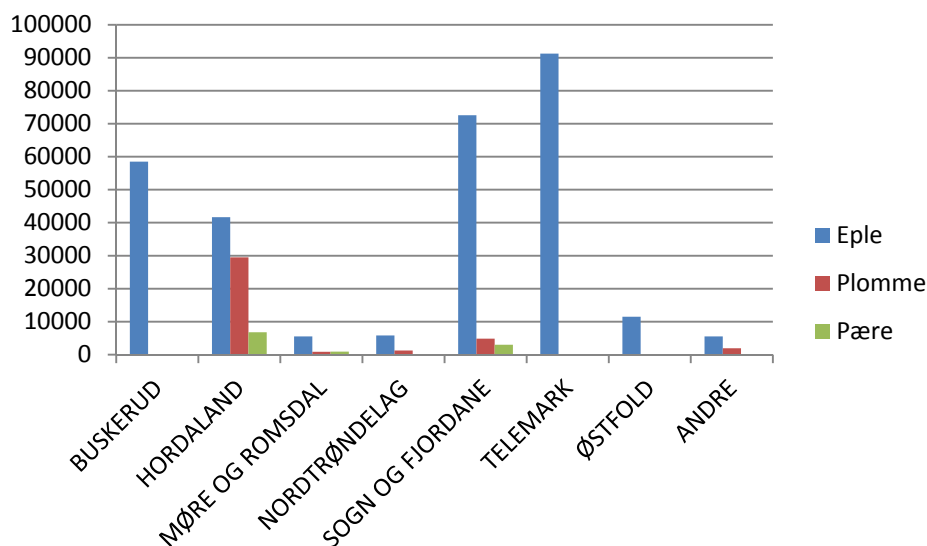
Tabell 3.2 Andel av produksjon som er klasse 1

	Prosent produksjon klasse 1	Antall besvarte
Epler	47	40
Plommer	72	20
Pærer	26	4
Jordbær	84	9
Bringebær	75	18
Andre	90	26

Informasjonen mangler her for en del av produsentene.

3.2 Avling og antall produsenter per fylke

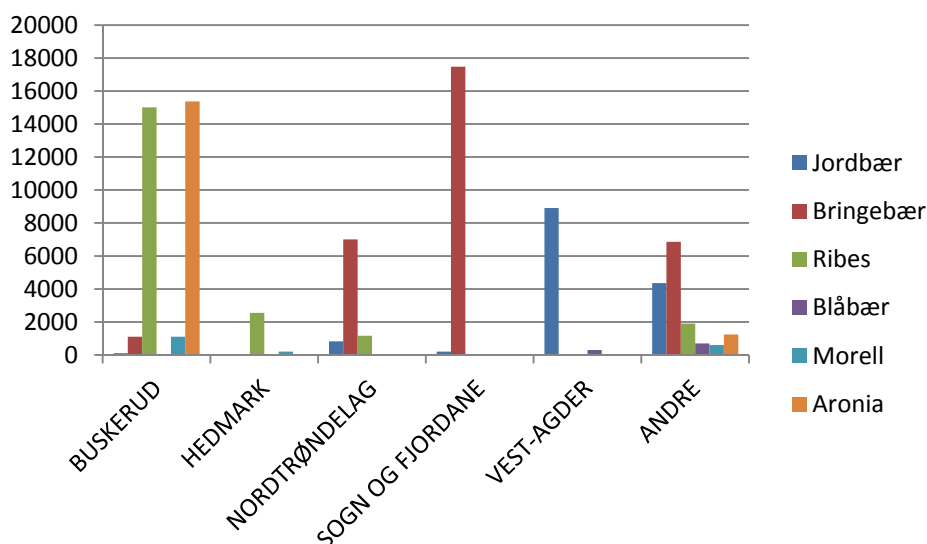
Ettersom vi har hatt adressene til de forskjellige produsentene, er det også mulig å lage en oversikt over avlingene fordelt på fylker. En komplett oversikt over produksjonen finner du i vedleggstabell 1. Figuren under viser produksjonen i de 7 fylkene som har størst produksjon av økologisk frukt.

Figur 3.2 Produksjon av økologisk frukt i utvalgte fylker i Norge

Oversikten viser at det er stor variasjon mellom fylkene når det gjelder økologisk produksjon. Telemark har størst økologisk epleproduksjon, etterfulgt av Sogn og Fjordane, deretter Buskerud og så Hordaland. Hordaland er derimot størst på plommer, etterfulgt av Sogn og Fjordane.

Når det gjelder bær, er det flere kulturer som er i produksjon, men det er mindre produksjon av hver av disse. Figur 3.3. gir oversikten for et utvalg fylker.

Figur 3.3 Produksjon av økologiske bær i utvalgte fylker i Norge

Også her er det Buskerud og Sogn og Fjordane som har størst produksjon, Buskerud på aronia og ribes, og Sogn og Fjordane på bringebær. Vest-Agder er det fylket som har størst produksjon av økologiske jordbær.

Vedleggstabell 2 gir en komplett oversikt over antallet produsenter i hvert fylke. Det er interessant å merke seg at selv om Telemark har størst epleproduksjon, har de med

sine 8 produsenter langt færre enn neste fylke på listen, Sogn og Fjordane, som har 20. Med andre ord er det noen få produsenter i Telemark som har store avlinger.

3.3 Avling: antall kilo produsert per dekar

Tallmaterialet som er samlet inn, gjør det mulig å se på produktiviteten til de forskjellige kulturene. For enkelte kulturer er det et svært lavt antall observasjoner, men alle er likevel tatt med i tabellen under.

Tabell 3.3 Gjennomsnittlig avling per dekar

	Antall besvarte	Snitt	Standard- avvik	Minste	Største
Epler	49	487,9	409,1	52,6	2000
Plommer	20	217,7	178,3	10	593,2
Pærer	9	394,9	471,5	12,5	1500
Jordbær	11	279	227	5	812,5
Moreller/kirsebær	5	106,1	69,7	40	400
Ribes	7	194	228	25	666,7
Bringebær	15	417	423	40	1400

Som nevnt i innledningen, har produsentene som er med i denne statistikken produksjon for salg, men dette gjelder ikke nødvendigvis for alle kulturene de dyrker. En del av statistikken vil derfor gjelde for produkter som ikke er ment for salg, noe som kan forklare det meget lave avlingsnivået.

I vedleggstabell 3 kan man også se hvor stor produksjonen er per produsent.

3.4 Estimert total avling

Med utgangspunkt i disse tallene er det mulig å gjøre et estimat for hvor stor produksjonen er for de som ikke har besvart spørreundersøkelsen.

Hvis vi antar at andelen som ikke produserer for salg, er lik for de som ikke har besvart som for de som har besvart, altså 45 %, kan vi trekke 45 % fra arealet til de som ikke har besvart. Det som da står igjen kan vi gange med avlingsnivået, altså kilo per dekar for de som har besvart, for å få et estimat på avlingen fra de som ikke har besvart. Dette er et grovberegnet estimat hvor jeg ikke har skilt mellom de forskjellige kulturene, eller størrelse på areal. De reelle størrelsene kan ligge godt unna disse estimatene, både over og under.

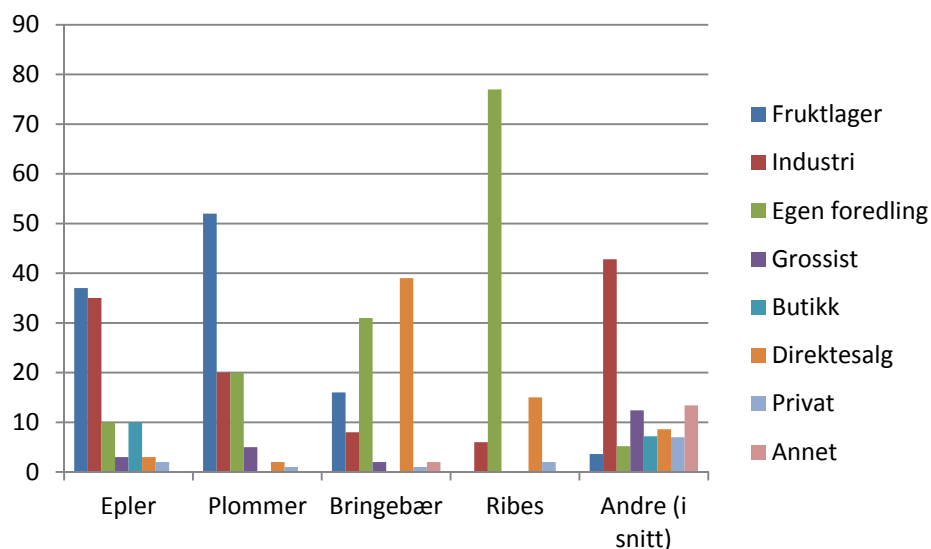
Tabell 3.4 Estimert total avling for epler, plommer, pærer, jordbær og moreller

	Total avling fra de besvarte	Estimert avling fra de som ikke har besvart	Estimert total avling
Epler	292 004	41 137	333 141
Plommer	38 348	6238	44 586
Pærer	10 680	2563	13 243
Jordbær	14 274	4450	18 724
Moreller	1900	549	2449

Ettersom vi ikke kjenner til arealet til de som dyrker bringebær, ribes og andre kulturer, kan vi ikke estimere avlingene for disse.

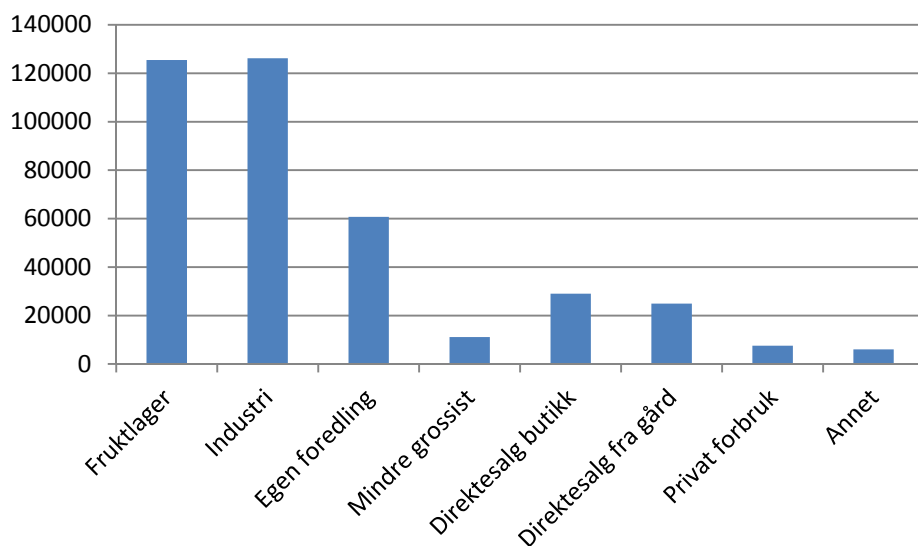
3.5 Omsetning

En viktig del av undersøkelsen var å se på hvordan avlingene ble distribuert til forbrukere. I vedleggstabell 4 og 5 finnes en oversikt i totale tall, og i prosent. Figuren under gjengir fordelingen for de fire kulturene med størst produksjon i prosent, og snittet for resten av bærtypene.

Figur 3.4 Distribusjon, prosent

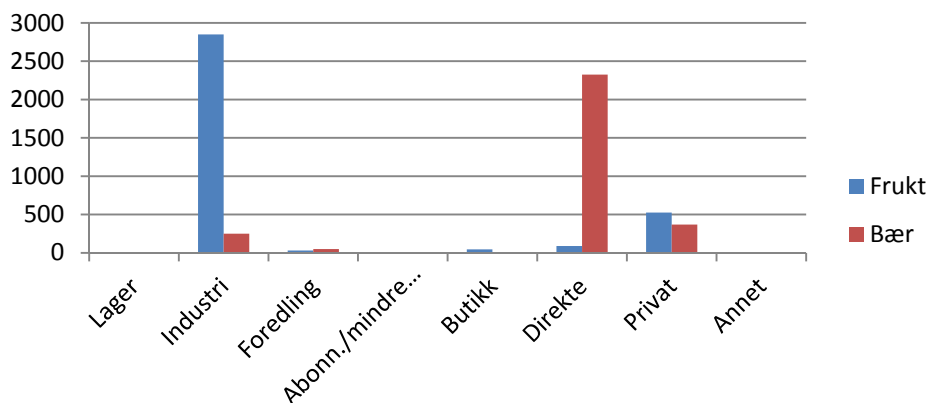
For epler og plommer er det mest vanlige å selge avlingene til fruktlager eller industri. Men for bringebær, jordbær og blåbær er direktesalg eller salg til butikk og grossist mer vanlig. Jordbærene som har kategoriene «annet», ble solgt som konvensjonelle bær på grunn av lite etterspørsel (se vedleggstabell 4 og 5).

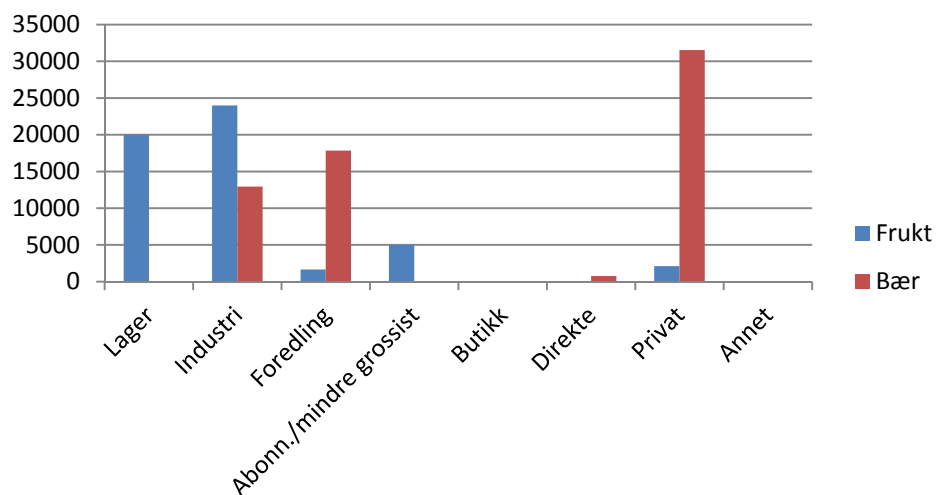
Figur 3.5 Distribusjon for alle kulturer sammenlagt, kg

I figur 3.5 kommer det også tydelig fram at mye av den økologiske frukten og bærene blir levert til fruktlager eller industri (press, syltetøy o.l.). 32 % av den totale avlingen for 2010 gikk til fruktlager og 32 % til industri. Samtidig viser dette at å estimere den totale produksjonen kun basert på det som leveres gjennom disse kanalene ikke gir et riktig bilde, ettersom man da vil mangle mer enn 35 % av den faktiske produksjonen.

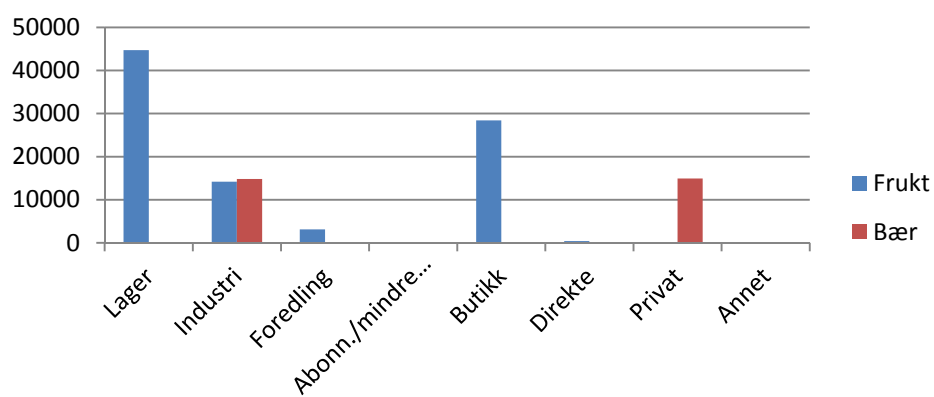
Det er en del forskjeller mellom fylkene når det gjelder distribusjonen av frukt og bær. Dette kommer fram i figurene under. Tabell 6 i vedlegg 1 viser tallene som figurene er basert på.

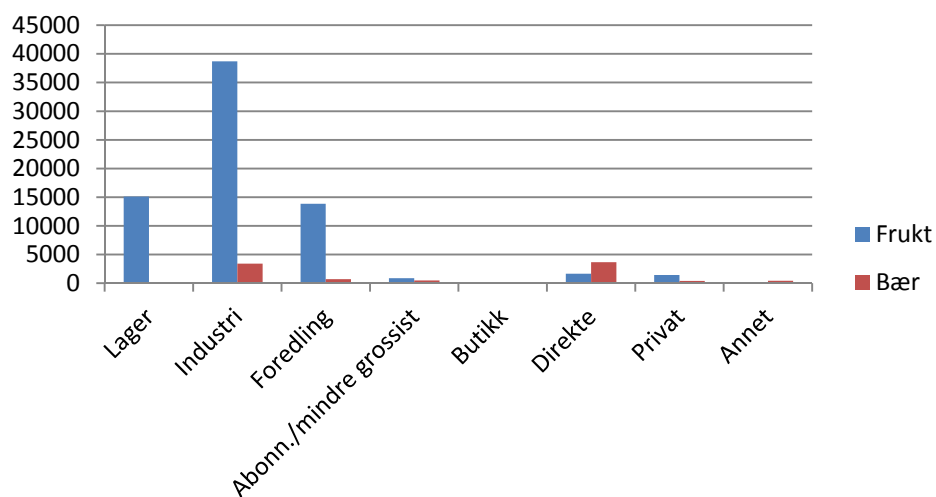
Figur 3.6 Distribusjon Hedmark/Oppland. kg

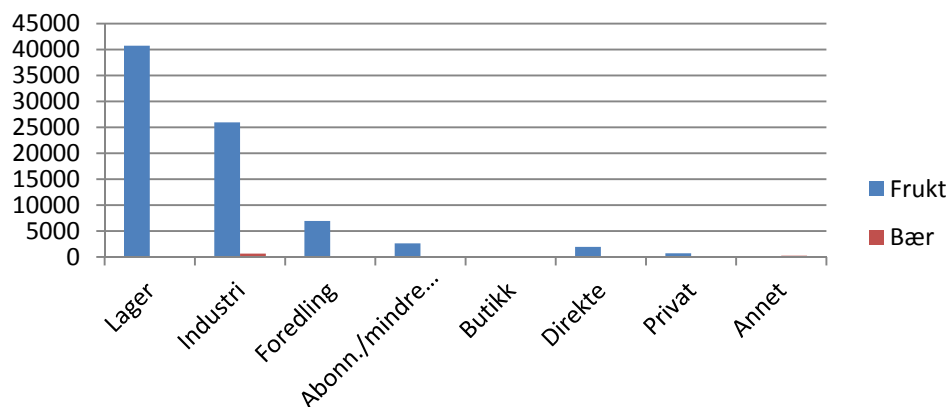
Figur 3.7 Distribusjon Buskerud, kg

Figur 3.8 Distribusjon Telemark, kg

Figur 3.9 Distribusjon Sogn og Fjordane, kg

Figur 3.10 Distribusjon Hordaland, kg

De fem fylkene som er plukket ut, er tradisjonelle frukt- og bærfylker. Vi ser at bær blir hovedsakelig omsatt privat eller ved direktesalg, og ingen bær blir omsatt via bær-mottak. I Buskerud er det imidlertid høy andel foredling av bær. Frukt blir derimot i stor grad omsatt gjennom fruktlager, med størst andel i Hordaland og Telemark. Andelen frukt som går til industri er høyest i Sogn og Fjordane og Buskerud.

3.6 Epleproduksjon: Omsetning og avlingsnivå

Ettersom eple er den produksjonen det er mest av, er det her mulig å gjøre en del ekstra estimater. Vi ser først på om det er noen forskjell i hvordan produsentene har distribuert eplene sine i forhold til størrelse på arealet deres.

Tabell 3.5 Fordeling av leveranse, eple i prosent

	Frukt-lager	Industri	Egen foredling	Mindre grossist	Butikk	Direkte-salg	Privat	Antall besvarte
Alle epleprodusenter	14,6	34,2	19,4	4,6	3,1	9,0	10,8	47
Mer enn 13 daa	16,4	37,4	23,9	0,6	8,5	6,2	1,3	16
Mellom 4–13 daa	12,0	40,1	17,9	7,1	0,0	14,6	2,5	15
Mindre enn 4 daa	15,3	25,5	16,4	6,3	0,6	6,6	27,9	16

Tabellen leses slik: Produsenter som har mer enn 13 daa jord, har i snitt levert 16,4 % av produksjonen sin til fruktlager. Vi ser at de mellomste produsentene i størst grad driver med direktesalg, og at det er de minste produsentene som produserer mest til eget konsum.

Det er også mulig å se om det er forskjell på produsenter i forhold til størrelse når det gjelder avlingsnivå per dekar. Dette kan sees i tabell 3.6 under.

Tabell 3.6 Avlingsnivå, epleprodusenter

	Kilo per dekar	Minste	Største	Median	Antall besvarte
Mer enn 13 daa	400,3	52,6	960	276	17
4–13 daa	326,4	62	962	300	17
Mindre enn 4 daa	813,8	166,6	2000	750	13
Alle epleprodusenter	487,9	52,6	2000	336	49

Vi ser at de med minst areal har størst avling per dekar. Dette kan skyldes at de små arealene består av nyere, mer profesjonelle tettplantinger som blir mer intensivt stelt.

3.7 Nyplanting og karensareal

De som mottok NILFs spørreskjema, fikk spørsmålet: Har du areal av kulturen som er nyplantet som økologisk etter 2005? De som svarte ja, fikk spørsmål om hvor stort areal som var nyplantet.

Ikke alle produsentene har besvart spørsmålet om de har nyplantinger eller ikke.

Tabell 3.7 Antall produsenter som har karensareal og nyplantinger

	Har areal i karens		Har nyplantinger	
Epler	8 av 52	15 %	25 av 47	53 %
Plommer	3 av 20	15 %	7 av 15	47 %
Pærer	2 av 8	25 %	0 av 5	0
Jordbær	0 av 16	0	14 av 16	88 %
Bringebær	0 av 23	0	6 av 23	26 %
Ribes	0 av 15	0	8 av 18	44 %
Blåbær	0 av 5	0	1 av 5	20 %
Moreller/kirsebær	0 av 6	0	0 av 5	0
Aronia/svarthyll	2 av 5	40 %	2 av 4	50 %

Legg merke til at det bare er karensareal for de som allerede har økologisk produksjon for salg, som er tatt med her. Det kan være mange som ikke har besvart spørreskjemaet, som har karensareal. Selv om tabellen altså viser at et mindretall har areal i karens, er det ikke sikkert dette er representativt for alle produsenter. Når det gjelder nyplantinger viser undersøkelsen at rundt halvparten av eple-, plomme-, ribes- og aroniaprodusentene har dette. At antallet jordbær dyrkere med nyplanting er høyt skyldes at dette er en kultur som ofte trenger fornying.

Tabell 3.8 Areal nyplantet

	Totalt areal nyplantet, daa	Antall besvarte
Epler	173,8	26
Plommer	64,2	12
Pærer	0	0
Jordbær	32	10
Bringebær	5	2
Ribes	57,8	10
Blåbær	13	3
Moreller/kirsebær	5	2
Aronia/svarthyll	21	2

Antallet besvarte er nokså lavt her, men tabellen gir likevel en indikasjon på hvor mye nyplantet areal det er for hver kultur.

Tabell 3.9 Gjennomsnitt prosentandel nyplantet av totalt areal, per produsent

	Snitt	Median	Minste	Største	Antall besvarte
Epler	47 %	27 %	0,04	1	22
Plommer	58 %	40 %	0,17	1	8

Vi er ikke helt sikre på om noen produsenter kan ha regnet med sitt konvensjonelle areal i det arealet de har oppgitt som areal med nyplantinger.

Tabell 3.10 Nyplanting, epleprodusenter, dekar

	Snitt epleareal	Median epleareal	Minste	Største	Antall besvarte
Har nyplantet	14,8	9	0	53	24
Har ikke nyplantet	10,6	5	0	112	30

Tabell 3.11 viser gjennomsnittsarealet for de som har nyplantet, og de som ikke har det. Arealet til de som har nyplantet, er i snitt 4 daa større enn de som ikke har det. Det kan tyde på at det er de med størst areal som satser mest profesjonelt, og som også satser på nyplanting.

Tabell 3.11 Avlingsnivå med og uten nyplantinger, epler og plommer

	Kilo per dekar	Minste	Største	Antall besvarte
Epler, med nyplanting	429,5	52,6	2000	20
Epler, uten nyplanting	531,5	80,3	1725	27
Plommer, med nyplanting	281,7	20	561	4
Plommer, uten nyplanting	230,7	10	593	12

I tabell 3.12 ser vi at de som har nyplantet areal, har noe mindre avling per dekar enn de som ikke har det. Dette er naturlig ettersom disse ikke er kommet fullt i bæring.

3.8 Planlagt nyplanting

Et av spørsmålene som ble stilt var: Planlegger du nyplanting/fornyning/omlegging av areal av denne kulturen fra konvensjonell til økologisk drift de nærmeste 5 årene?

En oversikt over besvarelsene kan sees i tabellen under. Her er alle produsenter som er registrert med Debio godkjent eller karensareal for den aktuelle produksjonen tatt med.

Tabell 3.12 Antall produsenter som planlegger nyplanting

	Ja	Kanskje	Nei	Antall besvarte
Epler	9	15	19	43
Plommer	4	3	14	21
Pærer	0	0	3	3
Jordbær	2	1	10	13
Bringebær	1	2	17	20
Ribes	2	0	11	9
Blåbær	1	1	3	5
Aronia	0	0	6	6
Moreller	0	1	7	8
Til sammen	19	23	90	128

Tabellen viser at det er flest epleprodusenter som planlegger nyplanting, mens det ikke er noen pære-, aronia- eller morellprodusenter som gjør det. Årsaken til dette kan være at per i dag er epler og plommer som det er lagt til rette for når det gjelder omsetning av gjennom fruktlager, eller som er enklest å dyrke økologisk.

Følgende tabell gir en oversikt over hvor stort areal som er planlagt nyprodusert for de forskjellige kulturene.

Tabell 3.13 Areal planlagt nyplantet

	Totalt areal planlagt nyplantet, dekar	Prosentøkning i forhold til nåværende areal (øko + karens)	Antall besvarte
Epler	310,5	26,4 %	19
Plommer	35	9,7 %	5
Pærer	0		0
Jordbær	2,4	1,8 %	3
Bringebær	5		2
Annen frukt og bær	67,5	11,4 %	6

Som forventet er det epleproduksjon det planlegges mest av. Det høye planlagte arealet for annen frukt og bær skyldes at det er en produsent som planlegger 55 daa nyplanting av nyper. Husk for øvrig at dette er bare er tall som er oppgitt fra produsenter som på det nåværende tidspunkt har produksjon for salg.

3.9 Parallellproduksjon

Produsentene ble også spurt om de produserte den samme kulturen konvensjonelt. Tabellen under gir en oversikt over hvordan de besvarte dette spørsmålet.

Tabell 3.14 Antall produsenter som også dyrker konvensjonelt

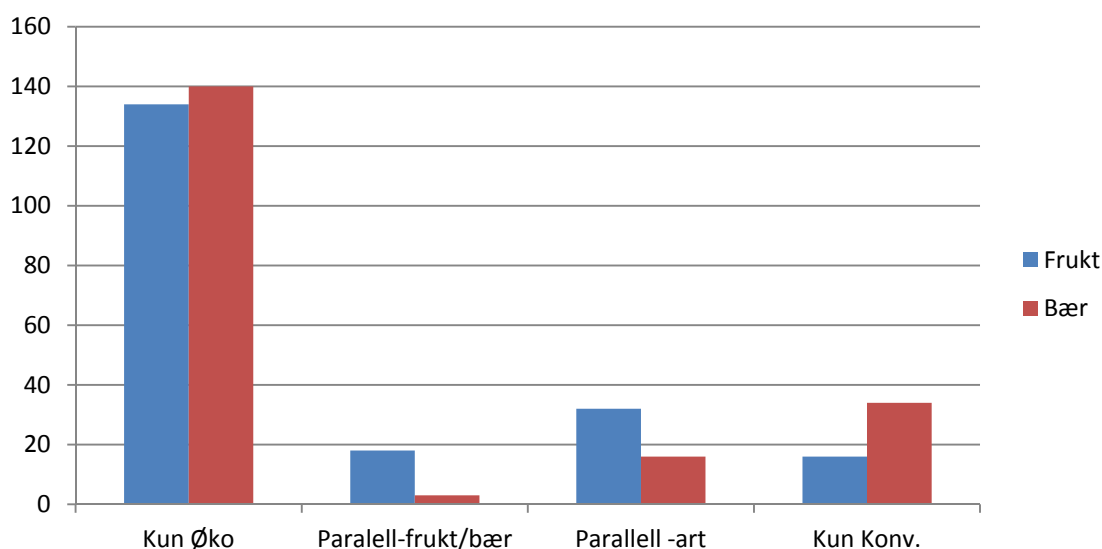
	Ja	Nei	Konvensjonelt areal (daa)
Epler	6	37	82
Plommer	3	16	15,4
Pærer	0	3	0
Jordbær	1	11	0
Bringebær	3	17	42
Annen frukt og bær	1	35	364

Vi ser at det er et mindretall av produsentene som driver parallellproduksjon, og det er tilsynelatende ingen forskjell mellom de forskjellige kulturene. Men her mangler informasjon for mange av produsentene, blant annet de som besvarte undersøkelsen gjennom foregangsfylkets spørreskjema.

Tallene for areal er usikre, ettersom vi ikke er helt sikre på om noen produsenter kan ha misforstått spørreskjemaet og oppgitt hele arealet sitt, inkludert det økologiske, på dette spørsmålet.

Når det gjelder parallellproduksjon, er det også mulig å finne informasjon om dette fra Debios register over økologiske godkjente produsenter. Her kan vi også se hvor mange som har konvensjonell produksjon av samme kultur som den de dyrker økologisk, og hvor mange som har konvensjonell produksjon av en annen kultur enn den de dyrker økologisk.

Stolpediagrammet og tabellen under gir en oversikt over parallellproduksjon basert på Debios register over økologisk godkjente produsenter. I vedleggstabell 9 og 10 kan man også se fordelingen på fylker.

Kilde: Debios register over økologisk godkjente produsenter i 2011

Figur 3.11 Produsenter med økologisk og/ eller konvensjonell produksjon

Tabell 3.15 Produsenter med konvensjonell og økologisk produksjon

	Kun øko	Parallell-frukt/bær	Parallell-art	Kun konv.
Frukt	134	18	32	16
Bær	140	3	16	34

Det er 189 driftsenheter som er registrert med økologisk fruktproduksjon, og 190 gårdsbruk med økologisk bærproduksjon. Noen bruk har både frukt- og bærproduksjon, slik at det totale antall bruk er antakelig noe mindre. Det er 134 produsenter som kun har økologisk frukt, og 140 som kun har økologiske bær.

Av de som har økologisk produksjon er det 18 fruktprodusenter som har konvensjonell produksjon av en annen type frukt, det tilsvarende for bær er 3 (Parallell-frukt/bær). Dette er en tilpasning for å unngå parallellproduksjon som mange økologiske fruktdyrkere har gjort. Det er 32 fruktprodusenter og 16 bærprodusenter som har konvensjonell produksjon av den samme kulturen som de dyrker økologisk (Parallell-art). Den siste kolonnen viser antallet produsenter som bare har konvensjonell produksjon av frukt og bær, disse er med i registeret fordi de har økologisk produksjon av noe annet, for eksempel husdyrproduksjon.

4 Oppsummering og konklusjon

Med en svarprosent som gjør at 82 % av det Debio-godkjente arealet er dekket har vi med denne spørreundersøkelsen fått et nokså godt estimat på størrelsen på den økologiske produksjonen av frukt og bær i Norge i 2010. Epler er den kulturen med klart størst produksjon, her er det estimerte volumet på ca. 330 tonn. For plommer antar vi at produksjonen ligger på 45 tonn, for pærer 13 tonn, jordbær 18 tonn, mens moreller og kirsebær får en estimert produksjon på 2,5 tonn. Ettersom vi mangler informasjon om økologisk godkjent areal for en del andre produksjoner, kan vi ikke lage like gode estimater her, men vi vet at produksjonen av bringebær er på minst 34 tonn, mens rips og solbær har minst 20 tonn og aronia minst 16,5 tonn.

Undersøkelsen viser at mer enn 35 % av det som produseres omsettes gjennom andre, mer utradisjonelle kanaler enn fruktlager og industri, som for eksempel direkte-salg fra gården, eller salg til butikk eller abonnementsordning. Dette indikerer at det er vanskelig å få en god oversikt over størrelsen på produksjonen bare ved å telle omsetningen til de store aktørene.

I Norge trenger en både mer økologisk frukt og bær til konsum, og også mer til konserver/industri, ikke minst også med tanke på målsettingen om 15 % økologisk forbruk og omsetning innen 2020. Etterspørselen etter økologiske epler er tydelig til stede: En av de store grossistene i Norge omsatte i 2011 rundt 30 tonn norske, økologiske epler, mens de importerte ca. 450 tonn utenlandske, hvorav 118 tonn i den norske epleseongen.

For de andre kulturene er markedet noe mer usikkert, og undersøkelsen til NILF viser også at det er særlig plommer og epler som omsettes gjennom fruktlager og industrielle bedrifter, mens for de andre kulturene er det mer vanlig å omsette privat eller gjennom mindre grossister. Vi kjenner ikke til prisene som mottas, eller mengden arbeidstid som kreves for å selge ved de forskjellige omsetningsformene. Det er derfor vanskelig å si noe om hvilke insentiver som ligger bak valg av omsetningskanal.

Hvis målet er økt produksjon av økologisk frukt og bær, er en mulighet å intensivere produksjonen hos de som allerede er godkjent. Mange av produsentene har lave avlinger per dekar, mens andre har høye. Dette viser at der er et uutnyttet potensiale for å intensivere produksjonen og på den måten øke volumet. Høyt avlingsnivå blant enkelte viser at muligheter for å få store volumer er fullt ut til stede hos økologiske frukt- og bær dyrkere.

Undersøkelsen viser at flertallet av produsentene som produserer for salg i dag, ikke har planer om nyplanting. Dette henger sammen med at det er få av de nåværende produsentene som har konvensjonell produksjon av frukt og bær. Det er altså de færreste som har muligheten for å øke sin økologiske produksjon på det arealet som de har per i dag. Dette viser at dersom man ønsker en betydelig økning i produksjonen av økologisk frukt og bær, må det satses på de som ikke allerede befinner seg i dette segmentet.

Mer målrettede satsinger med tilskudd kan vris mot det segmentet en ønsker å få økt produksjonen av. Per i dag er for eksempel arealtilskudd og tilskudd til økologisk frukt og bær like store, uavhengig av hvor intensivt eller ekstensivt arealet blir drevet, og hvorvidt det gir produksjon av klasse 1 eller ikke.

Det har hittil vært en stor svakhet at en har manglet tallmateriale over reell produksjon, fordelt på klasse 1 og klasse 2 (industri) og visst lite om hvor produksjonen har tatt

veien. Kun arealtall i dekar fra Debio har vært tilgjengelig. Ønsket framover må være at det heretter kan bli samlet inn tall for økologisk frukt og bær, på lik linje med det som blir gjort for konvensjonell vare både gjennom lager/mottak, grossist, hagebruksundersøkelser o.a. slik at en kan få sikrere og mer nøyaktige tall.

Denne rapporten har kun tatt for seg størrelser relatert til avlinger og hvordan denne distribueres. Det er også et behov for mer utredning omkring hvordan de forskjellige kulturene blir priset. Sammen med mer informasjon om hvor mange arbeidstimer de forskjellige produsentene legger i driften vil man få et bedre inntrykk av lønnsomheten i den økologiske frukt- og bær dyrkingen i Norge, og derved hvilke tiltak som kan i gangsettes for å bedre tilrettelegge for økt produksjon og omsetning.

Vedlegg 1: Tabeller

Vedleggstabell 1 Antall kilo produsert i de forskjellige fylkene

	Eple	Plomme	Pære	Jordbær	Bringebær	Ribes	Blåbær	Morell	Aronia
AKERSHUS	0	0	0	0	1000	0	25	150	0
AUST-AGDER	20	0	0	0	120	75	500	0	0
BUSKERUD	58500	0	0	100	1100	15010	0	1100	15368
HEDMARK	3015	300	0	0	30	2550	0	200	0
HORDALAND	41696	29479	6800	10	0	900	0	0	0
MØRE OG ROMSDAL	5500	850	900	0	1200	0	0	420	120
NORD- TRØNDELAG	5800	1269	0	825	7000	1160	0	0	0
NORDLAND	0	0	0	200	2270	0	0	0	0
OPPLAND	370	80	0	0	70	175	0	30	0
ROGALAND	0	0	0	200	625	0	0	0	0
SOGN OG FJORDANE	72569	4860	2980	203	17473	4	0	0	0
SØR- TRØNDELAG	100	1540	10	3430	1420	430	0	0	0
TELEMARK	91250	0	0	100	0	0	0	0	0
TROMS	0	0	0	11	155	315	0	0	315
VEST-AGDER	0	0	0	8908	0	0	300	0	0
VESTFOLD	2000	0	0	400	0	0	170	0	800
ØSTFOLD	11500	0	0	0	0	0	0	0	0
SUM	292320	38378	10690	14387	32463	20619	995	1900	16603

Vedleggstabell 2 Antall produsenter som har besvart undersøkelsen i de forskjellige fylkene

	Epler	Plommer	Pærer	Jord- bær	Bringe- bær	Ribes	Blåbær	Moreller	Aronia
AKERSHUS	0	0	0	0	1	0	2	1	0
AUST-AGDER	1	0	0	0	1	1	1	0	0
BUSKERUD	7	0	0	1	1	3	0	1	2
HEDMARK	2	1	0	0	2	2	0	1	0
HORDALAND	9	11	3	1	0	1	0	0	0
NORD- TRØNDELAG	1	2	0	2	1	2	0	0	0
NORDLAND	0	0	0	1	3	0	0	0	0
OPPLAND	5	1	0	0	2	2	0	1	0
ROGALAND	0	0	0	1	1	0	0	0	0
MØRE OG ROMSDAL	1	2	1	0	2	0	0	2	1
SOGN OG FJORDANE	20	7	5	1	6	1	0	0	0
SØR- TRØNDELAG	1	3	1	2	3	1	0	0	0
TELEMARK	8	0	0	1	0	0	0	0	0
TROMS	0	0	0	2	1	1	0	0	1
VEST-AGDER	0	0	0	2	0	0	1	0	0
VESTFOLD	2	0	0	1	0	0	1	0	1
ØSTFOLD	5	0	0	0	0	0	0	0	0

Vedleggstabell 3 Gjennomsnittlig produksjon per produsent, i kilo

	Antall besvarte	Snitt	Standardavvik	Minste	Største
Epler	54	5408	8623	20	45000
Plommer	25	1534	2436	5	9655
Pærer	9	1187	1898	100	6000
Jordbær	13	1098	1933	5	6500
Bringebær	24	1394	2712	20	11869
Ribes	12	1695	4250	25	15000
Blåbær	5	199	207	10	500
Moreller/kirsebær	6	317	394	30	1100
Aronia/svarthyll	5	3321	5024	120	12000

Vedleggstabell 4 Distribusjon, i totale tall

	Total avling	Frukt-lager	Industri	Egen foredling	Mindre grossist ³	Direkte-salg butikk	Direkte salg fra gård	Privat forbruk ⁴	Annet	(Totalt redegjort for)
Epler	292004	101645	95581	26010	7010	28410	9404	5260	0	273320
Plommer	38348	19539	7559	7470	2025	35	749	300	0	37677
Pærer	10680	0	6880	0	600	60	100	660	0	8300
Jordbær	14274	0	0	0	410	200	1825	306	5650	8391
Bringebær	33448	4000	1923	7490	600	0	9472	345	418	24247
Ribes	20335	0	1193	15590	0	29	3107	417	0	20336
Moreller	1900	300	950	0	10	6	220	184	0	1670
Blåbær	995	0	0	0	479	320	65	114	0	978
Aronia	16258	0	12090	4168	0	0	0	0	0	16258
Totalt	428242	125484	126176	60728	11134	29060	24942	7586	6068	391177

Den siste kolonnen viser antall kilo som er redegjort for, når dette ikke samsvarer med den totale avlingen skyldes det at ikke alle besvarelsene har inneholdt detaljert informasjon om hvordan avlingene ble omsatt.

Vedleggstabell 5 Distribusjon, i prosent

	Fruktlager	Industri	Egen foredling	Mindre grossist	Butikk	Direktesalg fra gård	Privat forbruk	Annet
Epler	37	35	10	3	10	3	2	0
Plommer	52	20	20	5	0	2	1	0
Pærer	0	83	0	7	1	1	8	0
Jordbær	0	0	0	5	2	22	4	67
Bringebær	16	8	31	2	0	39	1	2
Ribes	0	6	77	0	0	15	2	0
Moreller	18	57	0	1	0	13	11	0
Blåbær	0	0	0	49	33	7	12	0
Aronia	0	74	26	0	0	0	0	0

³ Direktesalg til mindre grossist/abonnementsordning

⁴ Ikke omsatt (privat forbruk, gave)

Vedleggstabell 6 Distribusjon i utvalg av fylker

	Lager	Industri	Foredling	Mindre Grossist	Butikk	Direkte	Privat	Annet
HEDMARK/OPPLAND								
Epler		2850	0	0	10	0	310	
Plommer			30		35	90	215	
Pærer								
Jordbær								
Bringebær						50	20	
Andre bær		250	50		6	2275	349	
BUSKERUD								
Epler	20000	24000	1660	5000	0	18	2100	
Plommer								
Pærer								
Jordbær								
Bringebær			220			0.8	221	
Andre bær		12950	17618			750	31318	
TELEMARK								
Epler	44730	14200	3100	0	28400	400	150	
Plommer								
Pærer								
Jordbær						100	100	
Bringebær								
Andre bær		14836					14836	
SOGN OG FJORDANE								
Epler	14740	38027	10080	500	0	1570	1350	
Plommer	375	0	3780	375		90	85	
Pærer		680						
Jordbær						150	50	
Bringebær		1923	720	0	0	3499	187	418
Andre bær		1500		500		20	180	
HORDALAND								
Epler	22175	13004	3500	1500	0	1966	60	
Plommer	18564	7559	3460	550				
Pærer		5400		600	60		660	
Jordbær								
Bringebær								
Andre bær	20	658			30	132	50	250

Vedleggstabell 7 Størrelse på areal til økologiske fruktprodusenter

FYLKE	$x \leq 5$ daa	5–12 daa	$x \geq 12$ daa
Akershus	3	0	2
Aust-Agder	2	0	0
Buskerud	7	2	5
Finnmark		0	
Hedmark	3	0	
Hordaland	11	21	
Møre og Romsdal	5	1	2
Nordland	2	0	
Nord-Trøndelag	2	1	1
Oppland	3	0	
Rogaland	2	0	1
Sogn og Fjordane	20	14	10
Sør-Trøndelag	7	0	1
Telemark	7	2	9
Troms		0	
Vest-Agder	4	0	1
Vestfold	3	1	2
Østfold	3	1	5
Sum	84	43	39

Kilde: Debios register over økologisk godkjente produsenter

Vedleggstabell 8 Størrelse på areal til økologiske bærprodusenter

FYLKE	$x \leq 2$ daa	5–12 daa	$x \geq 5$ daa
Akershus	4	0	1
Aust-Agder	3	1	0
Buskerud	9	1	5
Finnmark	1	0	
Hedmark	3	1	1
Hordaland	12	1	
Møre og Romsdal	2	2	1
Nordland	12	2	0
Nord-Trøndelag	2	3	2
Oppland	8	0	
Rogaland	5	4	0
Sogn og Fjordane	17	2	3
Sør-Trøndelag	9	0	3
Telemark	3	0	7
Troms	11	0	2
Vest-Agder	2	3	1
Vestfold	3	2	1
Østfold	0	0	1
Sum	106	22	28

Kilde: Debios register over økologisk godkjente produsenter

Vedleggstabell 9 Fruktprodusenter med parallellproduksjon fordelt på fylker

Fylke	Kun øko	Parallell-art	Parallell-frukt	Kun konv.	Sum
Akershus	4	1		1	6
Aust-Agder	2	0		0	2
Buskerud	11	3		1	15
Finnmark	0	0		0	0
Hedmark	3	0		0	3
Hordaland	17	8	7	9	41
Møre og Romsdal	8	0		0	8
Nordland	2	0		0	2
Nord-Trøndelag	4	0		0	4
Oppland	3	0		0	3
Rogaland	2	0	1	1	4
Sogn og Fjordane	34	7	10	2	53
Sør-Trøndelag	8	0		0	8
Telemark	17	1		1	19
Troms	0	0		0	0
Vest-Agder	5	0		0	5
Vestfold	5	1		0	6
Østfold	9	0		1	10
Sum	134	21	18	16	189

Kilde: Debios register over økologisk godkjente produsenter

Vedleggstabell 10 Bærprodusenter med parallellproduksjon fordelt på fylker

Fylke	Kun øko	Parallell-art	Parallell-bær	Kun konv.	Sum
Akershus	5	0		3	8
Aust-Agder	3	1		1	5
Buskerud	11	4		2	17
Finnmark	1				1
Hedmark	5			1	6
Hordaland	12	1		4	17
Møre og Romsdal	5	0		0	5
Nordland	14	0		0	14
Nord-Trøndelag	6	1		3	10
Oppland	8			2	10
Rogaland	8	1		0	9
Sogn og Fjordane	18	4		12	34
Sør-Trøndelag	12	0		1	13
Telemark	10	0		0	10
Troms	12	0	1	2	15
Vest-Agder	4	0	2	0	6
Vestfold	5	1		0	6
Østfold	1			3	4
Sum	140	13	3	34	190

Kilde: Debios register over økologisk godkjente produsenter

Vedlegg 2: Spørreskjema

Bergen, 6.9.2011

SPØRREUNDERSØKELSE OM PRODUSERT VOLUM ØKOLOGISK FRUKT OG BÆR

Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk Forskning (Nilf) har fått et oppdrag om å kartlegge hvor stort volum av økologisk frukt og bær som ble produsert i 2010 og hva som er hovedomsetningskanalene for disse produktene. Utredningen blir gjennomført med støtte fra Prosjektet Økologisk frukt i vekst (Norsk Landbruksrådgeving Sogn & Fjordane) og Foregangsfylket for økologisk frukt og bær, (Fylkesmannen i Hordaland og Sogn og Fjordane). Du har blitt valgt ut til å delta i undersøkelsen fordi du er registrert hos Debio med økologisk godkjent frukt- eller bærareal.

Bakgrunn

Debio har oversikt over hvor mye areal som blir dyrket økologisk, men det mangler per i dag tallmateriale for produsert *volum* økologisk frukt og bær i Norge, og hvilken *kvalitet* varen har (kl1./kl2). Det er nødvendig å kunne følge utviklingen over tid, for å kunne vise markedet hva som kommer av økologisk produksjon i framtiden. Derfor spør vi også kort om *planlagt produksjon*.

Formål

Målet er å kunne gå i dialog med myndighetene om å få innsamlet årlig volumstatistikk for norskprodusert økologisk frukt og bær, på samme måte som for konvensjonell vare. Det er i dag et stort sprik mellom total mengde omsatt økologisk frukt og bær i dagligvarehandelen og norskprodusert økologisk andel. Hos grossistene er størstedelen av omsatt økologisk frukt, importert vare, til tross for at vi i Norge har gode forutsetninger for å øke økologisk produksjon både av frukt og bær. Undersøkelsen vil derfor være en god hjelp i arbeidet med å finne fram til tiltak som vil sikre norsk produksjon og omsetning av økologisk frukt og bær i framtiden.

Spørreskjema

Vi ber derfor om at du fyller ut vedlagte spørreskjema og returnerer til prosjektansvarlig Anna Milford hos Nilf: abm@nilf-ho.no.

Svarfrist er 1. oktober.

Dersom du ikke produserer økologisk frukt eller bær for salg, trenger du ikke å fylle ut skjemaene, men for at du ikke skal få purringer fra oss vil vi gjerne at du returnerer dette arket, eller sender oss en mail.

Alle opplysninger som du gir blir behandlet konfidensielt og blir ikke gitt videre under noen omstendighet. Navn blir kun brukt for å ha oversikt over hvem som har besvart, og vil bli slettet når alle svar er mottatt.

1. Navn:
2. Søker du om produksjonsstilskudd: Ja nei
3. Mottar du distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt og bær: Ja nei

I det følgende vil vi stille noen spørsmål for hver type kultur. Med kultur mener vi frukt- eller bærart. Dersom du driver flere kulturer økologisk (for eksempel plomme og bringebær), må du fylle ut ett skjema per kultur.

Skjema for ØKOLOGISK EPLE:

1. Hvilke *sorter* av denne kulturen har du? Angi den du har mest av først, deretter den du har nest mest av osv.
-

2. Har du noe av kulturen i karens?
 - Nei Ja
 - Antall dekar: _____
 - Antall kilo produsert i 2010 av det som er i karens: _____ kg
 - I hvilket år blir arealet som nå er i karens økologisk godkjent? (*bruk skiftekart om nødvendig*): _____

De påfølgende spørsmål gjelder kun for den produksjonen som er økologisk godkjent per i dag.

3. Hva var det totale volum **økologisk godkjent** produksjon av denne kulturen i 2010?
_____ kg
4. Hvor mye av dette var av klasse 1?
_____ % (eller _____ kg)
5. Hvordan ble dette omsatt?

Fruktlageret Navn på fruktlager:	%	eller	Kg
Industriell bearbeiding Navn på bedrift:	%	eller	Kg
Egen foredling	%	eller	Kg
Direktesalg til mindre grossist/abonnementsordning	%	eller	Kg
Direktesalg til butikk	%	eller	Kg
Direktesalg fra gård	%	eller	Kg
Ikke omsatt (privat forbruk, gave)	%	eller	Kg

Annet, forklar:	%	eller	Kg
	100%		

6. Har du areal av kulturen som er nyplantet som økologisk etter 2005?

Nei Ja

Hvis ja, hvor mange dekar? _____

7. Planlegger du nyplanting/fornyng/omlegging av areal av denne kulturen fra konvensjonell til økologisk drift de nærmeste 5 årene?

Nei Ja Kanskje

Antall daa planlagt nyplantet : _____

8. Produserer du denne kulturen også konvensjonelt?

Nei Ja

Hvis ja, hvor mange daa totalt? _____ daa. Hvilke sorter dyrker du konvensjonelt? _____

Andre kommentarer til den økologiske produksjonen (ev. andre andre konvensjonelle frukt- og bær kulturer osv):

Dette skjemaet ble etterfulgt av like skjema for plommer, pærer, jordbær, bringebær og andre bær.

Tidligere utgitt i denne serien – 2011

- 2011–1 Økonomien i jordbruket i Nord-Norge. Driftsgranskingene i jord- og skogbruk 2009 – Aktuelle artikler og tabellsamling 2005–2009. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 81 s.
- 2011–2 Beregning av det norske kjøttforbruket. Mads Svennerud, Gro Steine, 18 s.
- 2011–3 Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk utvikling 2000–2009. Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, 86 s.
- 2011–4 Økonomien i landbruket i Trøndelag. Utviklingstrekk 2000–2009. Tabellsamling 2005–2009. Kjell Staven, Otto Sjelmo, Knut Krokann, Helge Bonesmo, Svein Olav Holien, Siv Karin Paulsen Rye, Liv Grethe Berge Frislid, Inger Sofie Murvold Knutsen, 16 s.
- 2011–5 Melding om årsveksten 2010. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbo, Oddmund Hjukse 16 s.
- 2011–6 Gårdsbasert entreprenørskap : en kvalitativ studie av muligheter, motiver og ressurser for entreprenørskap i landbruket. Asbjørn Veidal, 55 s.
- 2011–7 Økonomien i jordbruket i Agder-fylka og Rogaland 2009. Trendar og økonomisk utvikling 2000–2009. Tabellsamling 2005–2009. Lars Ragnar Solberg, Heidi Knutsen, Anastasia Olsen, 87 s.
- 2011–8 Regulering for organisering - markedsregulering i kjøttsektoren. Gro Steine, Arne Vasaasen, Anders Nordlund, Ivar Pettersen, 68 s.
- 2011–9 Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2005–2009. Tabellsamling 2005–2009. Terje Haug, 97 s.
- 2011–10 Konsekvenser i Rogaland av mulige endringer av gjødselvereforskrift. Heidi Knutsen, Aart van Zanten Magnussen, 57 s.
- 2011–11 Klimatiltak i landbruket – En gjennomgang av tiltak i Klimakur 2020. Ellen Henrikke Aalerud, Valborg Kvakkestad, 41 s.
- 2011–12 Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i mjølkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane 2008. Lars Ragnar Solberg, Liv Grete Frislid, 48 s.
- 2011–13 Tid for satsing på landbruk i Afrika. Ellen Henrikke Aalerud, Anna Birgitte Milford, 29 s.
- 2011–14 «Føre var» i laksenæringen: Tid for kollektiv håndtering av underdekning av fiskeolje. Gro Steine, Ragnar Tveterås, Ivar Pettersen, 31 s.
- 2011–15 Rensekostnader ved innføring av miljøvennlige spredningsmetoder for husdyrgjødsel. Julie Nåvik Hval, Knut Krokann, 30 s.
- 2011–16 Inntekt, sparing og investering i jordbruket. Agnar Hegrenes, 30 s.
- 2011–18 Verdiskaping i jordbruket i Aust- og Vest-Agder. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås, 37 s.

Tidligere utgitt i denne serien – 2012

- 2012–1 Environmental and climate analysis for the Norwegian agriculture and food sector and assessment of actions. John Hille, Christian Solli, Karen Refsgaard, Knut Krokann, Helge Berglann, 153 s.
- 2012–2 Støtte til økologisk landbruk. Oddmund Hjukse, Ole Kristian Stornes, 42 s.
- 2012–3 Utbyggingsbruk i Hordaland. Torbjørn Haukås, 52 s.
- 2012–4 Innovasjon i landbruket. Trygve Kjøseth, Ivar Pettersen, 29 s.
- 2012–5 Hva skal det være: epler i løsvekt eller emballert? Butikkforsøk med norske, økologiske epler. Anna Birgitte Milford, 31 s.
- 2012–6 Handlingsrommet for konkurransedyktige verdikjeder for mat. Ellen Henrikke Aalerud, Julie Nåvik Hval, Ivar Pettersen, Johanne Kjuus, 99 s.
- 2012–7 Fleire dyr på sommerferie? Evaluering av beiteordningene. Agnar Hegrenes, Julie Nåvik Hval, Leif Jarle Asheim, Mads Svennerud, 102 s.
- 2012–8 Økonomien i jordbruket i Nord-Norge 2010. Øyvind Hansen, 73 s.
- 2012–9 Økonomien i landbruket i Trøndelag i 2010. Utviklingstrekk 2001–2010. Tabellsamling 2006–2010. Inger Sofie Murvold Knutsen, Svein Olav Holien, Knut Krokann, Siv Karin Paulsen Rye og Kristin Stokke Folstad, 87 s.
- 2012–10 Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2006–2010. Tabellsamling 2006–2010. Terje Haug, 87 s.
- 2012–11 Betalingsvillighet for landbrukets produksjon av kollektive goder. En litteraturgjennomgang. Arild Spissøy, Anna Birgitte Milford, Sjur Spildo Prestegard, 36 s.
- 2012–12 Melding om årsveksten 2011. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbo, Oddmund Hjukse, 18 s.
- 2012–13 Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk utvikling 2001–2010. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås og Anastasia Olsen, 72 s.
- 2012–14 Økonomien i jordbruket i Agder-fylka og Rogaland. Trendar og økonomisk utvikling 2001–2010. Tabellsamling 2006–2010. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, 78 s.

ADRESSE HOVEDKONTOR

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon: 22 36 72 00
Postboks 8024 Dep	Storgata 2-4-6	Telefaks: 22 36 72 99
0030 OSLO		E-post: postmottak@nilf.no
		Internett: www.nilf.no

ADRESSE DISTRIKTSKONTORER

Bergen	Postadresse:	Postboks 7317, 5020 BERGEN
	Telefon:	22 36 72 40
	Telefaks:	55 57 24 96
	E-post:	postmottak-Bergen@nilf.no
Trondheim	Postadresse:	Postboks 4718 – Sluppen, 7468 TRONDHEIM
	Telefon:	73 19 94 10
	Telefaks:	73 19 94 11
	E-post:	postmottak-Trondheim@nilf.no
Bodø	Postadresse:	Statens hus, Moloveien 10, 8002 BODØ
	Telefon:	75 53 15 40
	Telefaks:	75 53 15 49
	E-post:	postmottak-Bodo@nilf.no

ISBN 978-82-7077-832-4
ISSN 0805-9691

